

ПРОБЛЕМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Тебенко В.М., к.е.н.

Таврійський державний агротехнологічний університет м. Мелітополь,
Україна

Summary. The article deals with the peculiarities of domestic trade. The problems and major trends in domestic trade Zaporozhye region. An dynamics of the main indicators of trade in the region. Defined structure assortment of food and non food turn over area. Keywords: internal market, wholesale, retail trade, turnover, retail chain, sales area

Постановка проблеми. Торгівля є найважливішою сферою як формування, так і стабілізації споживчого ринку, дієвим механізмом задоволення соціальних потреб, сприяє ефективному виробництву і впливає на формування його обсягів та перспективних напрямів розвитку. Розвиток внутрішнього ринку залежить від його насиченості товарами, а також конкуренції між товаровиробниками, торговельними мережами, яка сприяє виробництву нових товарів, прискоренню обміну товарами та виходу на зовнішній ринок.

Основні матеріали дослідження. Внутрішня торгівля як галузь господарської діяльності має розгорнуту мережу оптових і роздрібних підприємств, забезпечує зберігання, транспортування і реалізацію товарної продукції предметів споживання. Торгівля як галузь народного господарства здійснює просування товарів від виробника до споживача і виконує операції, пов'язані з продовженням процесу виробництва в сфері обігу. У 2016р. оптовий товарооборот Запорізької області (без ПДВ і акцизу) склав 35029,2 млн.грн (у фактичних цінах), у порівнянні з відповідним періодом 2015р. він збільшився в 1,5 раза. У товарній структурі оптового товарообороту найбільший обсяг продажу припадав на непродовольчі товари (86,6%). Їх питома вага збільшилась на 3,2 в.п. проти 2015р. Головним джерелом формування структури оптового товарообороту стала продукція виробничо-технічного призначення, сільськогосподарська сировина та паливо. У порівнянні з 2015р. збільшився фізичний обсяг оптового продажу пропану і бутану скрапленого в 26,1 раза, газойлів (палива дизельного) – у 4,2 раза, бензину моторного, у т.ч. авіаційного – у 3,8 раза, труб, трубок, профілей порожнистих та фітінгів зі сталі – у 3,5 раза, прокату плоского холоднокатаного зі сталі завширшки не менше 600 мм – у 2,6 раза, прокату плоского гарячекатаного зі сталі – у 2,5 раза, добрив і агрохімічної продукції – в 1,7 раза. Водночас зменшились фізичні обсяги оптового продажу пшениці

твердої на 99,0%, папіру та картону – на 79,2%, жита та вівса – на 63,1%, відходів та брухту – на 51,3%, феросплавів – на 26,7%.

У 2016р. питома вага оптового товарообороту продовольчої групи становила 13,4%. Її частка зменшилась на 3,2 в.п. Спостерігалось зростання фізичних обсягів оптового продажу пива, крім відходів пивоваріння (у 2,2 раза), фруктів та овочів перероблених (у 2,1 раза), вина зі свіжого винограду (сусла виноградного) (на 55,2%), напоїв алкогольних дистильованих (на 39,1%), олії та жирів харчових (на 27,6%). Водночас зменшились обсяги продажу цукру (на 55,3%), борошна та солі харчової (на 52,5%), фруктів та овочів свіжих (на 19,6%). Обсяги товарів, проданих іншим підприємствам оптової торгівлі за 2016р., становили 7911,5 млн.грн (22,6% оптового товарообороту області). У загальному обсязі товарів, перепроданих іншим підприємствам оптової торгівлі, переважала непродовольча група (80,5%). Ринок оптової торгівлі Запорізької області на 49,9% був забезпечений товарами вітчизняного виробництва. У порівнянні з 2015 р. їх частка скоротилась на 9,1 в.п. Повністю задовольнили попит оптових споживачів області вироблені в Україні м'ясо та м'ясні продукти, яйця, олії рослинні, сидр та плодово-ягідні вина, пиво, води мінеральні та напої, безалкогольні напої, соки фруктові та овочеві, цукор, борошно, сіль харчова, картопля. Серед непродовольчої групи – пшениця, свині живі, вугілля кам'яне та буре, лісоматеріали. На 1 січня 2017р. товарні запаси у фактичних цінах на підприємствах оптової торгівлі становили 5348,2 млн.грн, що на 49,1% перевищує показник попереднього року. У загальних обсягах запасів непродовольчі товари займали 73,9%. Завершальною фазою товарного обігу і невід'ємною складовою внутрішньої торгівлі є роздрібна торгівля, коли товар реалізується безпосередньо кінцевим споживачам для задоволення його потреб в обмін на гроші. Обсяг роздрібного товарообороту підприємств Запорізької області, які здійснювали діяльність із роздрібною торгівлю, в 2016р. у порівнянних цінах збільшився на 4,8% проти 2015р. і становив 25359,2 млн.грн. У структурі роздрібного товарообороту підприємств частка продажу продовольчих товарів у 2016р. зменшилась на 1,4 в.п. та склала 46,0%, непродовольчих товарів, відповідно, збільшилась на 1,4 в.п. та склала 54,0%. Обсяг продажу продовольчих товарів у торговій мережі за цей період у порівнянних цінах зменшився на 0,3% і становив 11662,0 млн.грн, непродовольчих – збільшився на 9,3% і становив 13697,2 млн.грн відповідно. За останні роки простежується зміна пропорцій товарної структури роздрібного товарообороту з точки зору продовольчих та непродовольчих товарів. Скорочення частки непродовольчих товарів у роздрібному товарообороті свідчить про зниження рівня життя населення. Адже, саме у період кризових явищ споживачі намагаються знизити свої поточні споживчі витрати за рахунок скорочення споживання непродовольчих товарів на користь товарів

першої необхідності, тобто продовольчих. В обсязі продажу продовольчих товарів області в середньому за 5 років 17,4% припадало на роздрібний товарооборот від продажу тютюнових виробів,

11,76% – алкогольних напоїв, 6,4% - м'ясо копчене, солоне та ковбасні вироби, 5,56 % - цукрові кондитерські вироби (включаючи морозиво), 5,37% - м'ясо та птиця свіжі та заморожені, 5,0% - молоко та продукти молочні, 3,7% - свіжі плоди, ягоди, виноград, горіхи, 3,33% - сир сичужний, плавлений та кисломолочний, 2,48% - риба і морепродукти харчові та інші.

В обсязі продажу непродовольчих товарів області в середньому за 5 років 32,06% припадало на роздрібний товарооборот від продажу бензину та дизельного пального, 15% - фармацевтичних товарів, 11,15% - автомобілів і автотоварів, 4,9% - побутових електротоварів та освітлювального приладдя, 3,9% - газу стисненого та скрапленого для автомобілів, 3,4% - парфумернокосметичних товарів.

Висновки. Встановлено, що розвиток роздрібної торгівлі в Запорізькій області проходить в умовах суспільно-політичної кризи, воєнного конфлікту, що сприяло підвищенню рівня інфляції, зниженню реальних грошових доходів населення, зменшенню обсягів вітчизняного виробництва, погіршенню умов ведення бізнесу. В умовах загострення фінансової кризи особливо болісною для населення стає проблема необґрунтованого зростання цін на споживчому ринку, в тому числі на соціально значущі продовольчі товари. У період кризових явищ споживачі намагаються знизити свої поточні споживчі витрати за рахунок скорочення споживання непродовольчих товарів на користь товарів першої необхідності, тобто продовольчих.

Список літератури 1. Діяльність підприємств оптової торгівлі у 2016 році. // Публікація документів Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу::

https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publorg_u.htm 2. Продаж і запаси товарів в оптовій торгівлі у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zp.ukrstat.gov.ua 3. Офіційний сайт Державної служби статистики України у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>